

nosti nikdy nezbyvá. Nechtěj sám na sobě zkoušeti:
co škodí, to učí.

5. Znamenité summy peněz půjčuj s takou opatrností, aby některý dozorce či ručitel byl pospolným půjčovatelem, tak aby celé rukojemství za spořitelnu na ředitela netížilo.

Měj slovo za olovo, zlaté hory neslibuj.

6. Každé čtvrtletí si zúčtuj stav spořitelny; abys věděl, co vkladů, kapitálů, úroků se sběhlo, a co ze spořitelny vydáno. Pro celoroční účet se to výborně hodí.

Poznam. Ředitelství kollaturní spořitelny vždy některému hodnému národovci, spisovateli, a jinak o národ zasloužilému muži dopřávejte, aby uznalost veřejně osvědčená i co povzbuzující živel se okázala. Národ slovanský se sám v mužích svých ctí a podporovatí musí, jest-li na Europě mezi národy čestné místo zaujímati žádá. Národovci pak sobě svěřené ředitelství důvěrou a úvěrem jsouce vyznamenáni, ku své cti, ku blahobytu svých spoluobčanů, co poctivci povedou, aby dějně dokázali, že praktiční lidé jsou, a že cizáků aneb odrodilců všady upředňovati netřeba. Či věčně věků u nás druh druhu v hloupé závisti a z pošetilé ctižádosti pohněte?

28. SLOVO O DOMNĚLÉ NESNÁZI.

Překážky jsou proto, aby překaženy byly.

Zlý jazyk všechno pokálí.

Moudré ucho nedbá na hloupé řeči.

Můj dobře míněný návrh, pouze z lenosti, nevědomosti a pošetilé závisti snad povržen, těžko se

ujímati bude, leda na blahomyslnějších kollaturách, kde rozumnější lid a apoštolský kněz, žádných nesnází a překážek se neboje, všeho dobrého a bohumilého k mravnosti vedoucího horlivě se chápe.

Trkavá vlastní závist nás ovšem na všech končinách hubí, a dobru bohužel u nás zniku nedává; z hlouposti a slaboty nás a d r u h d r u h a h n ě t e. Páleč umučil Husa. Podláá to myšlenka: »počkej, brachu, ty bys mohl míti z toho užitek, slávu a česť, z toho já tebe srážeje vše ti pokazím.«

Ale je to rozumné, je to hodné? proto, že někdo z něčeho užitek, dobrou pověst má aneb míti může, čehož za své namáhání, za svou obětavost a statečnost zasluhuje, u všem jemu překážeti? Myslíš-li, nerozumný závistivče, že tvůj pilný spoluobčan nad míru velký užitek bude míti, hleď ho v něm, čestně s ním řevnuja, moudře obmezovati a budete oba užitek míti, k blahu a ke cti vám to bude. Bezumně ho zničiv cos vyvedl? — jen pouze rušivého hloupého ducha osvědčils; sám ničeho nevytvořiv, proti své člověcké důstojnosti, proti obecnému dobru jsi se provinil! Může na světě mizernějšího ducha býti? Může někdo šťasten býti, když sám sebou co rušivým ničemou pohrdati musí?

Sám sebe málo miluje, kdo druhému závidí.

Naděju se, že snad můj dobromyslný návrh do trní aneb na skálu nepadne, protože mezi spoluobčany mnoho blahomyslných lidomilů jest, kteří se obecného dobra statně ujímají.

Kdo závistiv, sám sobě křiv.
Závistí ještě nikdo nezbohatnul.

Chvalitebný a památný příklad a podnět by mohly ony kollatury, v zakládání kollaturní spořitelny, po domovině naší dáti, jenž v lůně svém město, městečko s trhy mají. Nepochybuju, že by se k takové čilejší kollatuře všechny okolní kollatury rády přibochily. Spojenými takto silami velmi mnoho by obecnému blahobytu napomaháno bylo, finanční rozum by se bystřil, řemesla, orba nabyvše peněžité síly víc by se průmyslu, obchodu chápaly. No, nezkvívalo by tím národní hospodářství, nerozmáhala by se zámožnost po vlasti?

Příležitost znamenitá týdních trhů po městech velkého prospěchu spořivým občanům po okolině poskytuje. Avšak zakládající kollaturní spořitelny a chtěje míti po vlasti důvěry, uživejte staroslavného svatováclavského svého jazyka, mluvíce, píšíce každému srozumitelně.

Cizina nás posud mýlila, na rozumu mášla, chápavost naši nerozumitelností zachmuřovala, a proč? aby z naší pošetilosti, nevědomosti chytře a lstivě kořistila.

Nekořme se cizině jako modle, a hned bude lépe!

29. Velkých hovorů způsobí snad rukojemství, jež občané spořitelně dáti mají, aby důvěry v obecnstvu spořivém nabyta. Zpozdilci budou z komára

velblouda dělati, a domnělé nesnáze vyhledávati, kde jich není.

Blázniví ne mnoho opraví.

Rukojemství za spořitelnu může dáti veškerá obec, t. j. všichni její občané dohromady; aneb pouze obec majíc pole a les; aneb někteří blahomyslní občané mohou buď celou živností, aneb jen polovinou, i také čtvrtinou své živnosti za spořitelnu ručiti. Nesnáze v tom není žádné. Proč? Kollaturní spořitelna má více rukojemců, všichni jsou jejími dozorcemi. Víc lidí víc vidí. Nic by tak snadno pozornosti jejich neušlo. Ředitel a spolu pokladník složí důklad (kauci), aneb dá svoji majetnost do jistoty (zástavy). Peníze do větru půjčovány nebudou, každý vypůjčovatel vykáže se dostatečnou jistotou. Kdo hypoteky pevné nemá, peněz mu půjčeno nebude. Spořitelna teda na jistotách (hypothekách) dlužníků založena bude, dlužníci svými jistotami jsou její hlavní a věcnatí ručitelové. Tak zvaní kaventi a zakladatelové spořitelny kollaturní, jsou jen rukojmí dle jména.

Semotam blahomyslný šlechtic uctivě dožádán, také své rukojemství kollaturní spořitelně dobrotivě poskytne.

Že lidomilové a blahomyslníci v některých kollaturách, kde mnoho hlupoňů a sobíků pohromadě, na nesnáze narážejí, jisto jest, protože snad nikde takového sprostáctví a nerozumu není jako mezi naším opozdilým lidem. Tam sprosták a lenoch

bude klabosif: »Kmotře, nezačínajte nic nového, naši otcové ničeho o tom nevěděli, a byli živi;« — zde opět kořala aneb bratr z mokré čtvrtě zaho-voří: »sousedě, nelámejte si nad tím hlavu a pojdte pít, co je potom, naši předkové hodně pili a hráli, hlavu sobě nelámali!« Onde zas roztahuba v hromadě plácne: »lidičky dejte si s tím svatej pokoj, čert ví, co v tom vězí!« Jinde zaryté soběctví a zpanštelost v občanské hromadě nezámožného, ale rozumného zakřikne: »ty tam mlč!« atd.

Bídnější je mrzák na rozumu, než-li na těle.

Člověk dobrého srdce snaží se každou věc, každé dílo obrátit v dobro; člověk chuděra na duchu a zlého srdce překrucuje všechno dobré ve zlé.

Proto ale, milí braši, v nevědomosti své sprostě smýšlejíce, pokrok ze západu k nám se hrnoucí nezastavíte. Jestli oči své neprotřete a rozum do hrsti nevezmete, uvidíte, že vás cizina překoná a že se v Nouzově a na Chudobě ocitnete.

S hloupostí nouze sousedí.

Co jeden sprosták zkazí, deset moudrých nenapraví.

Avšak blahomyslní hned tak od svého ne-upustějí. Co se jim hned po prvé, po druhé, po třetí . . . nepodaří, povede se jim po páté, po desáté, konečně toho přece vytrvalostí a pevnou vůlí docílí.

Těžkost ustoupí, kde vůle přistoupí.

V protivnosti chop se zmužilosti.

Sprosfáci, lenoši, sobíkové! nechtíce býti dobrými občany a národovci, aspoň dobru a blahu nepřekázejte.

